

Przed kilkoma dniami a dokładnie 10 sierpnia 2022 r. Prezydent Andrzej Duda podpisał ustawę z dnia 5 sierpnia 2022 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2022 r. poz. 1730 - dalej ustawa nowelizująca). Większość zmian wejdzie w życie szybko bo już z dniem 1 września 2022 r. Czasu na przygotowanie zmian nie jest więc zbyt dużo, zobaczmy zatem jakie najważniejsze zmiany czekają nauczycieli i dyrektorów szkół wraz z rozpoczęciem nowego roku szkolnego.

Ścieżka awansu zawodowego nauczyciela po nowemu

Aktualna ścieżka awansu zawodowego nauczycieli obejmuje 4 stopnie awansu: (1) nauczyciel stażysta, (2) nauczyciel kontraktowy, (3) nauczyciel mianowany, (4) nauczyciel dyplomowany. Począwszy od 1 września 2022 r. nastąpi zmniejszenie liczby stopni awansu zawodowego przez likwidację stopnia nauczyciela stażysty i nauczyciela kontraktowego. Tym samym w obrocie prawnym będą występowały jedynie dwa stopnie awansu zawodowego nauczyciela, a to: (1) nauczyciel mianowany, (2) nauczyciel dyplomowany. Każdy inny nauczyciel będzie miał status nauczyciela początkującego.

Nauczyciel mianowany może złożyć wniosek o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego na stopień nauczyciela dyplomowanego po przepracowaniu w szkole co najmniej 5 lat i 9 miesięcy od dnia nadania stopnia nauczyciela mianowanego.

Postępowanie w sprawie nadania stopnia nauczyciela mianowanego i nauczyciela dyplomowanego będzie prowadzone, tak jak dotychczas, w trybie postępowania administracyjnego, a stopnie te będą nadawane w drodze decyzji administracyjnej. Nie zmienia się również organy właściwe do nadania tych stopni (art. 9b ustawy – Karta Nauczyciela).

Zgodnie z nowym brzmieniem art. 9b ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela (art. 1 pkt 4 lit. a ustawy nowelizującej) warunkiem nadania nauczycielowi początkującemu (tj. nauczycielowi nieposiadającemu stopnia awansu zawodowego) stopnia nauczyciela mianowanego będzie:

1. spełnienie wymagań kwalifikacyjnych;
2. odbycie przygotowania do zawodu nauczyciela, podczas którego nauczyciel będzie doskonalił umiejętności praktyczne oraz pogłębiał wiedzę teoretyczną niezbędną do wykonywania zawodu nauczyciela;
3. posiadanie co najmniej dobrej oceny pracy uzyskanej w ostatnim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela;
4. uzyskanie pozytywnej opinii o przeprowadzonych zajęciach;
5. zdanie egzaminu na stopień nauczyciela mianowanego, podczas którego sprawdza się spełnianie przez nauczyciela wymagań dotyczących wiedzy i umiejętności niezbędnych do efektywnego realizowania obowiązków nauczyciela.

Przygotowanie do zawodu pod okiem mentora

W całym okresie przygotowania do zawodu nauczyciel początkujący ma otrzymać wsparcie ze strony tzw. mentora. Mentor to nauczyciel przydzielany przez dyrektora szkoły spośród nauczycieli mianowanych lub dyplomowanych. Co do zasady mentorem nie będzie mógł być nauczyciel zajmujący stanowisko kierownicze, z wyjątkiem przedszkoli, szkół i placówek, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1a i 2 ustawy – Karta Nauczyciela, oraz szkół artystycznych.

Zadaniem mentora będzie wspieranie na bieżąco nauczyciela w procesie wdrażania do pracy w zawodzie, udzielanie nauczycielowi pomocy w doborze właściwych form doskonalenia zawodowego, dzielenie się z nim wiedzą i doświadczeniem, umożliwienie nauczycielowi obserwowania prowadzonych przez siebie zajęć oraz omawianie z nim tych zajęć, obserwowanie zajęć prowadzonych przez nauczyciela oraz omawianie ich z tym nauczycielem, a także inspirowanie i zachęcanie nauczyciela do podejmowania wyzwań zawodowych.

Zgodnie też z nowym brzmieniem art. 9ca ust. 1–5, 8 i 9 ustawy – Karta Nauczyciela (art. 1 pkt 6 ustawy nowelizującej) przygotowanie do zawodu nauczyciela będzie trwało 3 lata i 9 miesięcy, przy czym przewiduje się również możliwość skrócenia tego wymiaru. Odbywanie przygotowania do zawodu nauczyciela w skróconym wymiarze będzie możliwe w takich samych przypadkach jak dotychczas odbywanie skróconego stażu na kolejny stopień awansu zawodowego. Ponadto, nauczycielowi, który przed nawiązaniem stosunku pracy w szkole był nauczycielem akademickim i legitymował się co najmniej trzyletnim okresem pracy w uczelni, lub w dniu nawiązania po raz pierwszy stosunku pracy w szkole posiadał co najmniej 5-letni okres pracy i znaczący dorobek zawodowy, dyrektor szkoły będzie mógł wyrazić zgodę na odbywanie przygotowania do zawodu nauczyciela w wymiarze skróconym do 2 lat i 9 miesięcy.

Zasady nawiązywania stosunku pracy z nauczycielem podejmującym pracę w szkole

W związku z wprowadzeniem okresu przygotowania do zawodu nauczyciela zmianie ulegną zasady nawiązywania stosunku pracy z nauczycielem podejmującym pracę w szkole (art. 1 pkt 25 ustawy nowelizującej dot. art. 10 ustawy – Karta Nauczyciela). Przez pierwsze 2 lata pracy w szkole nauczyciel będzie mógł być zatrudniony na podstawie umowy o pracę na czas określony. Po przepracowaniu co najmniej 2 lat w szkole i uzyskaniu co najmniej dobrej oceny pracy nauczyciel będzie zatrudniany na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony. Natomiast jeżeli nauczyciel uzyska negatywną ocenę pracy w drugim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela, nie będzie mógł być ponownie zatrudniony w tej samej szkole do czasu uzyskania stopnia nauczyciela mianowanego.

Zgodnie też z znowelizowanym art. 27 ust. 4–6 ustawy – Karta Nauczyciela (art. 1 pkt 28 lit. b ustawy nowelizującej) stosunek pracy z nauczycielem zatrudnionym na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony ulegnie rozwiązaniu, jeżeli w ciągu 6 lat od rozpoczęcia odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela nauczyciel nie uzyska stopnia nauczyciela mianowanego. Do 6-letniego okresu będą wliczane okresy zatrudnienia w szkole w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami. Do okresu tego nie będą natomiast wliczane okresy nieobecności nauczyciela w pracy trwającej nieprzerwanie dłużej niż 30 dni, z wyjątkiem okresów urlopu wypoczynkowego.

Uzyskanie stopnia nauczyciela dyplomowanego

Obecnie, zgodnie z art. 9b ust. 1 pkt 3 ustawy – Karta Nauczyciela, stopień nauczyciela dyplomowanego może uzyskać nauczyciel mianowany, który spełnia wymagania kwalifikacyjne, odbył staż zakończony pozytywną oceną dorobku zawodowego nauczyciela oraz uzyskał akceptację komisji kwalifikacyjnej po dokonaniu analizy dorobku zawodowego nauczyciela i przeprowadzonej rozmowie.

Z kolei zgodnie z nowym brzmieniem art. 9b ust. 1a–1c ustawy – Karta Nauczyciela (art. 1 pkt 4 lit. b projektu ustawy) warunkiem nadania nauczycielowi mianowanemu stopnia nauczyciela dyplomowanego

będzie:

1. spełnienie wymagań kwalifikacyjnych;
2. przepracowanie w szkole wymaganego okresu;
3. posiadanie co najmniej bardzo dobrej oceny pracy uzyskanej w ostatnim roku pracy przed złożeniem wniosku o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego, z wyjątkiem m.in. nauczycieli mianowanych zatrudnionych na stanowisku, na którym są wymagane kwalifikacje pedagogiczne, oraz nauczycieli urlopowanych lub zwolnionych z obowiązku świadczenia pracy na podstawie ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych
4. uzyskanie akceptacji komisji kwalifikacyjnej, która na podstawie dokonanej analizy dorobku zawodowego nauczyciela i przeprowadzonej rozmowy sprawdza spełnianie przez nauczyciela wymagań dotyczących realizowania zadań lub podejmowania działań na rzecz oświaty oraz ich efektów.

Tak więc zamiast stażu na stopień nauczyciela dyplomowanego, zgodnie z znowelizowanym art. 9b ust. 1a pkt 2 i art. 9ca ust. 6 albo 7 ustawy – Karta Nauczyciela (art. 1 pkt 4 lit. b i pkt 6 ustawy nowelizującej) warunkiem nadania stopnia nauczyciela dyplomowanego będzie przepracowanie w szkole co najmniej 5 lat i 9 miesięcy od dnia nadania stopnia nauczyciela mianowanego. Podobnie też zamiast oceny dorobku zawodowego za okres stażu warunkiem nadania stopnia nauczyciela dyplomowanego będzie posiadanie co najmniej bardzo dobrej oceny pracy uzyskanej w ostatnim roku pracy przed złożeniem wniosku o wszczęcie postępowania kwalifikacyjnego, z wyjątkiem m.in. nauczycieli mianowanych zatrudnionych na stanowisku, na którym są wymagane kwalifikacje pedagogiczne, nauczycieli urlopowanych lub zwolnionych z obowiązku świadczenia pracy na podstawie ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych.

Szczególna ścieżka uzyskania stopnia nauczyciela mianowanego

Ustawa nowelizująca kartę nauczyciela przewiduje szczególną ścieżkę uzyskania stopnia nauczyciela mianowanego dla nauczycieli, którzy do dnia 31 sierpnia 2022 r. uzyskają stopień nauczyciela kontraktowego, lecz do tego dnia nie uzyskają stopnia nauczyciela mianowanego. Nauczyciele ci będą uzyskiwali stopień nauczyciela mianowanego według przepisów dotychczasowych.

W przypadku nauczycieli, którzy do dnia 31 sierpnia 2022 r. uzyskają stopień nauczyciela kontraktowego, lecz przed dniem 1 września 2021 r. nie rozpoczęli stażu na stopień nauczyciela mianowanego, wymiar stażu na stopień nauczyciela mianowanego zostanie skrócony o rok.

W przypadku nauczycieli, którzy odbyli staż na stopień nauczyciela kontraktowego w wymiarze 12 miesięcy, i którzy nie rozpoczęli stażu na stopień nauczyciela mianowanego przed dniem 1 września 2022 r., staż na stopień nauczyciela mianowanego będzie trwał 9 miesięcy. Nauczyciele, którzy do dnia 31 sierpnia 2022 r. uzyskają stopień nauczyciela kontraktowego, lecz do tego dnia nie uzyskają stopnia nauczyciela mianowanego, będą mogli ubiegać się o stopień nauczyciela mianowanego według przepisów dotychczasowych nie dłużej niż do dnia 31 sierpnia 2027 r.

Nauczycielom, którzy do dnia 31 sierpnia 2027 r. nie uzyskają stopnia nauczyciela mianowanego według przepisów dotychczasowych, do okresu odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela będzie wliczany okres dotychczasowego zatrudnienia nauczyciela w szkole w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami, z wyłączeniem okresów nieobecności nauczyciela w pracy trwających nieprzerwanie dłużej niż 30 dni, z wyjątkiem okresów urlopu wypoczynkowego, z tym że w przypadku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela w

wymiarze 3 lat i 9 miesięcy okres wliczany do okresu przygotowania do zawodu nauczyciela nie będzie mógł być dłuższy niż 3 lata, a w przypadku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela w wymiarze 2 lat i 9 miesięcy okres wliczany do okresu przygotowania do zawodu nauczyciela nie będzie mógł być dłuższy niż 2 lata.

W celu zapewnienia dotychczasowego łącznego czasu trwania całej ścieżki awansu zawodowego, zgodnie z art. 10 ustawy nowelizującej nauczycielom, którzy stopień nauczyciela mianowanego uzyskali lub uzyskają według przepisów dotychczasowych, i do dnia 1 września 2022 r. nie rozpoczęli stażu na stopień nauczyciela dyplomowanego, okres pracy w szkole wymagany do uzyskania stopnia nauczyciela dyplomowanego zostanie skrócony o:

1. 2 lata – jeżeli:
 - a) odbyli staż na stopień nauczyciela mianowanego w dotychczasowym wymiarze albo
 - b) uzyskali przed dniem 1 września 2022 r. stopień nauczyciela mianowanego z mocy prawa na podstawie art. 9a ust. 4 lub 5 ustawy – Karta Nauczyciela, albo
 - c) uzyskali stopień nauczyciela mianowanego będąc nauczycielem urlopowanym lub zwolnionym z obowiązku świadczenia pracy na podstawie ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych, po upływie 5 lat od dnia nadania stopnia nauczyciela kontraktowego;
2. rok – jeżeli odbędą staż na stopień nauczyciela mianowanego w wymiarze skróconym o rok na podstawie przepisów projektowanej ustawy albo uzyskają stopień nauczyciela mianowanego będąc nauczycielem urlopowanym lub zwolnionym z obowiązku świadczenia pracy na podstawie ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych, po upływie 4 lat od dnia nadania stopnia nauczyciela kontraktowego.

Prowadzenie konsultacji dla uczniów, wychowanków lub ich rodziców

W związku z potrzebą zagwarantowania uczniom i ich rodzicom możliwości konsultacji z nauczycielem ustawa nowelizująca w art. 1 pkt 34 zakłada obowiązek zapewnienia przez nauczyciela dostępności w szkole w wymiarze 1 godziny tygodniowo, a w przypadku nauczyciela zatrudnionego w wymiarze niższym niż 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć – w wymiarze 1 godziny w ciągu 2 tygodni. W czasie dostępności w szkole, odpowiednio do potrzeb, nauczyciel będzie prowadził konsultacje dla uczniów lub wychowanków lub ich rodziców.

Przepisy przejściowe i końcowe

Zgodnie z art. 6 ust. 1 znowelizowanej ustawy do postępowań w sprawie dokonania oceny pracy nauczyciela wszczętych i niezakończonych przed dniem 1 września 2022 r., będą stosowane przepisy dotychczasowe.

W związku z tym, że od dnia 1 września 2022 r. system awansu zawodowego nie będzie już przewidywał stopnia nauczyciela kontraktowego, po myśli art. 7 ustawy nowelizującej wnioski o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego na stopień nauczyciela kontraktowego złożone i nierozpatrzone przed dniem 1 września 2022 r. pozostawione będą bez rozpatrzenia. A zatem nauczyciele, którzy odbyli staż na stopień nauczyciela kontraktowego i złożyli takie wnioski, ale do dnia 31 sierpnia 2022 r. nie uzyskali stopnia nauczyciela kontraktowego, będą odbywali przygotowanie do zawodu nauczyciela przy czym do okresu odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela wlicza się okres dotychczasowego zatrudnienia nauczyciela w szkole w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć zgodnie z

wymaganymi kwalifikacjami, z wyłączeniem okresów nieobecności nauczyciela w pracy trwających nieprzerwanie dłużej niż 30 dni, z wyjątkiem okresów urlopu wypoczynkowego, z tym że w przypadku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela w wymiarze 3 lat i 9 miesięcy okres wliczany do okresu przygotowania do zawodu nauczyciela nie będzie mógł być dłuższy niż 3 lata, a w przypadku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela w wymiarze 2 lat i 9 miesięcy okres wliczany do okresu przygotowania do zawodu nauczyciela nie będzie mógł być dłuższy niż 2 lata.

Podobnie też, na podstawie art. 17 i 18 ustawy nowelizującej regulują kwestie statusu nauczyciela, który przed dniem 1 września 2022 r. uzyskał stopień nauczyciela kontraktowego, lecz do tego dnia nie uzyskał stopnia nauczyciela mianowanego. Stosunek pracy z takim nauczycielem będzie nawiązywany tak jak dotychczas, tj. na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony, z wyjątkiem przypadków określonych w art. 10 ust. 7 ustawy – Karta Nauczyciela. Od dnia 1 września 2022 r. nauczyciel, który przed tym dniem uzyskał stopień nauczyciela kontraktowego, dla celów płacowych traktowany będzie jak nauczyciel początkujący.

Z kolei art. 20 ustawy nowelizującej zawiera przepis przejściowy w związku z podwyższeniem od dnia 1 września 2022 r. wynagrodzeń nauczycieli, którzy do tego dnia nie uzyskają stopnia nauczyciela mianowanego. Od tego dnia nauczyciele ci będą traktowani jak nauczyciele początkujący. Jednocześnie przepis art. 30 ust. 3 pkt 1 ustawy – Karta Nauczyciela przewiduje wzrost wynagrodzenia tej grupy nauczycieli.

*autor: **Rafał Then** - absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Akademii Górniczo Hutniczej (studia podyplomowe). Wykładowca na studiach podyplomowych, specjalista z zakresu prawa samorządowego, oświatowego, zamówień publicznych oraz prawa gospodarczego.*